

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond:
odată 7 cr., a doua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fiecare publică-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaș.

Anul VI.

Blaș 24 Octobre 1896.

Numărul 43.

În ziua conferenței.

Pentru articuli primii din ultimii nostri numeri ni-s'a făcut imputare. Ni-s'a imputat schimbare de ținută, ba că pururea ne-am fi rezervat portită pentru a puté ieși din șirurile partidului național.

Azi, când conferența alegătorilor români trebuia să fie întrunită în Sibiu, e timpul, să ne precisăm din nou poziția noastră, pe care alt cum numai voitorii de rău nu vor să o înțelgă.

Noi am declarat dintru început, că vom fi organul de publicitate al bisericii române unite, și că programul nostru este a reprezenta pe cale ziaristică interesele acestei biserici.

Ce urma de aici? Urma, că noi, ca publiciști, nu putem sta în serviciul nici unui partid politic, prin urmare nici în al partidului național român.

Am declarat înse, că noi ca indiviđi acceptăm programul partidului național român, de óre ce acel program întru adevăr cuprinde tóte gravaminele noastre, și tot o dată, dacă fóea noastră nu póte sta în serviciul partidului național, am redigeat-o ast fel, în cât ea nici o dată nu a venit în conflict cu programul partidului național, nici nu a spart șirurile solidarității de partid.

Pentru ce ni-se face deci imputare?

Pentru că une ori am condamnat tactica politică, ce o urmază conducătorii nostri întru realizarea programului național.

Să avem iertare, a critica tactica însemnă a părăsi programul? Nici până la atâta pricepere politică nu am ajuns, în cât să putem trage linea de demarcare între ceea ce este program și ceea ce este tactică, menită a ne duce la realizarea programului?

Ce este înse pasivitatea și activitatea? Sint cestiile de tactică, ér nici de cum cestiile de program.

Étă pentru ce am pledat noi pentru activitate. Am pledat pentru intrarea în activitate înainte de conferența din 1892 și am pledat și acum înainte de conferență, fără a avé muștrări de conștiință, că am fi părăsit programul național, ori că am fi spart șirurile solidarității naționale.

Dar ni-se va spune, că nu numai programul este obligător pentru un partid, ci și disciplina de partid prescrisă prin conclusele conferențelor.

Așa este. Dar de altă parte conclusele privitoare la activitate ori pasivitate nu se aduc óre din cas în cas pentru durata periódelor legislative? Nu se conchémă anume conferența generală a alegătorilor pentru a statori ținuta alegătorilor români în fața alegerilor celor noué?

Atunci cum póte să zică cineva, că a pleda pentru o schimbare de tactică e o schimbare de front ori spargerea solidarității?

Când am pledat noi pentru activitate? Înainte de conferența din 1892 și înainte de conferența asta.

Și ce am făcut după conferența din 1892? — Am tăcut, ne-am supus concluseror cenferenței și am rămas a casă.

Cu ce obraz póte să ne facă deci cine va imputare, că am sparge șirurile solidarității naționale?

Da! am fost și sintem pentru activitate, și am fi pentru activitate, dacă am sci, că vom puté alege chiar și numai un singur deputat dietal. Lupta nasce eroi, inertiă demoraliséză, distruge și omórá.

Afirmăm sus și tare, că infundarea cauzei naționale n'a făcut-o nici Stan, nici Bran, ci a făcut-o pasivitatea. Sintem desorganisați, împărechiați, imprăștiați ca făina orbului.

De ce? Pentru că nu avem un centru, în jurul căruia să ne putem grupa. În vinele noastre simțim circulaarea sângelui, simțim în noi viață, ca ori ce ființă viețuitoare avem boldul intern spre mișcare și lucru. Tóte în zădar! Menirea și datoria noastră este a ne grupa în jurul unui centru imobil, în jurul inertiiei, cum se adună furnicile preste iernă, cum se bagă ursul în visunie.

Până când „acțiunea noastră“ va sta numai în frase mari, până atunci sórtea noastră nu se va schimba. Irlandezii au intrat în parlament cu un singur om, cu O'Connell, și azi Irlandezii decid în parlamentul anglez. Și să ne însemnăm, că Irlandezii sint un popor mai sérac ca noi, un popor desbrăcat deja de limba națională.

Feuilleton.

Procesul Episcopului I. I. Clain.

Studiū de George Bogdan-Duică.

Di George Bogdan-Duică publică în „Fóea Diecesană“ din Caransebeș un studiū asupra procesului Episcopului I. I. Clain. Insu-și di Duică recunóce la începutul studiului său, că delăturarea lui I. I. Clain de pe scaunul episcopesc de Alba Iulia, e „un moment istoric încă controversat în istoriografia română“. Noi din parte-ne trebuie să concedem, că de și în urma studiului dlui momentul acesta istoric încă nu va înceta de a fi controversat, „cestiunea acésta“, pe cum zice di Duică, totuși „póte să fie bine luminată“ prin studiul acela. Avem mai de parte în vedere și împrejurarea, că di Duică în scrierea studiului său și-a dat multă silință, de și nu chiar tótă, de a se desbrăca de ori ce preocupare și de a fi cât se póte de obiectiv. Acestea tóte ne îndémnă, ca în cele următoare să reproducem studiul amintit:

I

Procesul pus la cale în contra episcopului Ioan Inochentie Clain și îndepărtarea acestui episcop din Ardeal alcătuesc un moment grav și înduișătoriu în istoria Românilor din Transilvania. Mare interes a trezit tot de una acest moment și aprópe în toți autorii români, cari au scris despre el, s'au stírnit sentimente tari, care au făcut, ca condeiul să alunece une ori și pe alătura de adevăr. Acéstă împrejurare nu a fost până astăzi contrabalansată de vre-o bogăție suficientă de informațiuni autentice; și din aceste două cauze a rezultat regretabilul fapt, că un moment istoric atât de important încă nu este aprețiat unanim, că el este încă controversat în istoriografia română. ¹⁾

Cu ajutoriul colecției de documente și excerpte din acte de guvern, adunate de Ludovic de Rosenfeld și cu îngrijire citate de

¹⁾ Veđi de pildă: T. Cipariū, Acte și fragmente p. 98 și 142 nota f. G. Barițiu, Părți alese, I p. 425 ș. u. (Dr. A. Bunea), Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românescei unite, Blaș 1893 (Partea II) p. 115 și 346 etc. În nota sa de la p. 346 Dr A. Bunea promite un studiū special despre Clain, în care spune, că va elucida și acéstă cestiune. Studiul promis nu s'a publicat până acum.

II

mine, cestiunea acésta póte să fie bine luminată. Importanța cestiunii mé îndémnă, să nu amân comunicările necesare din Rosenfeld, la care voiú adauge înse din partea mea un comentariū aménunțit.

Ajungénd Maria Teresia pe tronul tálni său Carol VI, dieta Ardélului a trimis o deputație la Viena cerénd, ca Maiestatea Sa să întárească și din parte-i diploma leopoldină, ér alte dorințe, care priviaū bunăstarea lor, să le ia sub preainaltul său scut. În acéstă deputație se afla, și anume ca conducătoriu al ei, baronul George Pongrácz, unul dintre viitorii „protectori“ ai unirii — numiți în 1746, — și contele Ladislau Gyulaffi de Rátóth procancelariul, care asemenea avu o influință mare în afacerile uniților. ¹⁾ Deputațiunea acésta, în care se mai afla și a fară de numiți doi catolici și 2 reformați și 2 Sași, s'a ocupat și cu afacerile bisericii

¹⁾ El a contrasemnat importantul rescript al Mariei Teresiei din 9 Sept. 1745 dat „ad varia petita Episcopi“ Klein. Nilles Symbolae II p. 548 ș. u. După Benkó Transilvania II p. 15 Gyulaffi a fost cancelar transilvănean aulic de la 1741 până 1754, când a murit.

Firesce am avé lipsă de un O' Connel. Noi înse pe cei mai buni ai noștri îi declarăm de trădători de neam, cum nu fac ceva pe voea noastră. Noi nu scim abzice de ambițiunea de fi fiesce care câte un conducător politic și bărbat providențial.

Așa nu vom puté urma a bună semă pe Irlandezi, nici pe Cehi. La aceștia te scii de o parte. Auđi un nume și ești în clar. Ce spune acela, țin toți, și toți staū pentru unul și unul pentru toți. La noi trebuie să fi cel puțin 25 de inși, pentru ca neputându-se înțelege, să pótă apoi pune vina pe Turc.

Repețim, ceea ce am zis, ca toți să o scie: Stăm pe basa programului național, dar nu sintem organul partidului. Șirurile solidarității nu le spargem, dar ne ținem datorii a deprinde cea mai severă critică asupra tacticii, ce se urmăzează întru realizarea programului.

Cu asta sintem datorii bisericii noastre, care suferă și ea, când suferă poporul.

Pașivitate? — În timpul din urmă „Dreptatea“ se vedise părtinitore a unei pașivități, cum am zice, fataliste. De aci a urmat și se continuă încă și acum discutarea diferenței de păreri între „Dreptatea“ și „Tribuna“.

Acum spre surprinderea cea mai mare cetim în rubrica „Cronică“ a „Dreptății“ din 22 a c. următoarele:

„Luptă electorală infocată decurge în cercul electoral Cocota (Orczydorf) din comitatul nostru, unde preotul rom. cat. Fr. Blascovici candidéază cu program opozițional în contra dlui bar. Ambrózy, candidat guvernamental. Dl Blascovici a străbătut, pe cum ni-se raportează, mai mult la inima poporului și a alegătorilor creștini, fiind că în programul dsale este un punct, care convine și alegătorilor români, adecă momentul religios-bisericesc și prin urmare scutirea și apărarea autonomiei bisericesci și a școlii con-

fesionale, care punct este cuprins și în programul partidului nostru național român. Din aceste considerațiuni partea cea mai mare a alegătorilor români s'ar fi decis a-și da votul lor la alegere — pentru dl preot Blascovici; unii cer de la noi chiar dispensare! Le răspundem acestora, că nu noi avem dreptul de a dispensa, ci întreg partidul nostru, prin urmare noi sfătuim pentru pașivitate; ér cei ce nu ascultă, — *alături-se cu votul lor către cel ce stă mai aproape de programul nostru și stă nu numai cu vorba, ci și cu programul său.*“

Nu e asta o schimbare la față.

De alt mintrea noi de ea putem numai să ne bucurăm.

Studentii noștri la esoposiție. — Azi plécă 75 studenți de la gimnasiul nostru sub conducerea alor trei profesori la Pesta, ca să cerceteze esoposiția regnicolară.

Escursiunea acésta s'a aranjat așa, după cum deja am spus în numărul nostru trecut:

1. Studentii toți merg de bună voe. Cine va puté aréta un singur student, care a fost silit, să mérgă, primesce un premiū.

2. Studentii toți merg cu scirea și învoirea părinților.

3. Consistorul n'a oprit escursiunea acésta, de și membrii lui au avut destul de timpuriū scire despre plănuierea ei.

Întrebăm după toate acestea, ce rost au bádărâniile din corespondența „Tribunii“ din nrul 225—1896?

E scopul gimnasiului, să facă politică? Nu ați nefericit destul tineri cu aceea, că i-ați bágat în politică?

E păcat a vedé și a învăța, fie chiar și de la Magiari?

E lucru patriotic a urí tot, ce este magiar, și a sădi ast fel de sentimente în inimile tinerimii?

Are cineva dreptul, să dispună preste pruncii altora? Cine dá acest drept șecăturilor de la „Tribuna“? Dacă părinții s'au

învoit, ca fiii lor să mérgă, cine are cuvînt de rostít?

Dacă consistorul n'a aflat cu cale a se amesteca, cine pune pe „Tribuna“ preste consistor?

La o parte cu nebuniile. Tinerii au, să învețe, și merg la esoposiție, ca să învețe.

Cine vede într'asta demonstrațiune politică orí pată pe dumele gimnasiului nostru, acela nu scie, ce e chemarea gimnasiului, acela nu are inimă pentru interesele instrucției, acela e orbit de cel mai detestabil șovinism.

La tot cazul „Tribuna“ comite o trádere față de gimnasiul nostru împreună cu corespondentul ei.

Atâta pentru părinții studenților și pentru cetitorii noștri.

Dacă „Tribuna“ și corespondentul ei doresc mai mult, apoi stăm la disoposiție și le vom spune, ce li-se cade.

Regularea congruel ca mijloc de corectare. —

Guvernul liberal nu lasă nici un mijloc nefolosit spre a influența votul alegătorilor la alegeri. Opoziția și-o face inofensivă cu forța brachială și cu mulțimea baionetelor consignate spre a înfrica și reținé de la votare pe cetățenii, cari s'au săturat de liberalism; poporul de rind îl corump ageuș guvernului cu bani, máneari și beuturi demoralisându-l și făcénd de ris tot consituționalismul unguresc. Pentru cei ce nu se tem de baionete și nu-și vind pe bani conștiința, dispune guvernul de alte mijloce, p. es. un post gras, favorizare la cutare întreprindere, căpătuirea unui fiū orí nepot și promovarea altor mici interese particulare.

De preoți încă nu-și uită părintescul guvern și prin rostul celui mai competent membru al său spune, că lui este a se mulțami conserierea venitelor pentru regularea congruel. A nume ministrul Wlassics spune alegătorilor săi de la Csáktornya, cât de mult îi zace la inimă prosperarea bisericii; apoi adaugé, că conserierea venitelor efepuită mai în toate diecesele va forma basa nu

unite. ¹⁾ Curtea declarase adecă deputațiilor, că „religiunile, împreună cu uniții, au să rămână nealterate în constituțiunea lor“, ér deputații obiectau, că „uniții națiunii române nu au nici un loc între cele patru religiiuni recipiate, și că ei nu pot fi înălțați la gradul de stat, ei ar trebui să fie cuprinși sub națiunea generală a religiunii catolice, cu care s'au unit.“ ²⁾ Aceste scurte notițe caracteriséză în mod suficient spiritul, de care erau conduși deputații țării, cei dintăiū deputații ai dictei ardelene, cu cari Maiestatea Sa Maria Teresia stătea de vorbă. Maria Teresia a putut vedé, curénd după urcarea tronului, ce simțitori erau privilegiatii Ardealului în cestiunile privitoare la poporul român.

Deputațiunea acésta a stat la Viena până în Septembrie 1742.

Episcopul I. I. Clain sosise într'aceea, prin Iunie și el în Viena, nechemat și neașteptat.

Scopul lui era, să obțină de la Maria Teresia, ca la întărirea din parte-i a diplomei leopoldine Români *greco-catolici* să fie și ei *expresse* cuprinși în clausula de confirmațiune a diplomei. Acésta scire o găsim la Rosenfeld, care citéză și isvorul. ³⁾ Clain, pentru a obținé mai cu ușurință acest rezultat, a prezentat și de astă dată copia diplomei leopoldine a doua din 19 Martie 1701, o copie,

care la 1732 a fost bineprimită de ministrii lui Carol VI. ¹⁾

Aici în Viena își luă acum începutul acel conflict, care, desvoltându-se repede, a spulberat de pe scaunul episcopesc pe episcopul Clain și a plecat triumful spre acei adversari mulți, pe cari îi representa deputațiunea condusă de Pongrácz.

Drepturile reclamate de Clain și voința staturilor și ordinilor ardelenesci și ale deputației se băteau în capete, ér curtea împărătescă *de astă dată* nu-l mai putea sprigini pe Clain. Dl I. Slavici avea dreptate zicénd despre lupta lui Clain cu nobilimea, că „timpul nu-i era priincios, de óre ce murind Carol VI, fíca-sa Maria Teresia se află în mare strîmtoare, și curtea din Viena era nevoită, să între în voile nobilimii maghiare.“ ²⁾

Era timpul, în care (1740—1745) Maria Teresia era, pe cum se exprimă un distins istoric maghiar, curat regină magiară. ³⁾

III.

I. I. Clain era fôrte impetuos și stăruiitor. Deputația, cu care de sigur a avut discuții în Viena, s'a întors în Septembrie 1742 a casă. ⁴⁾ ér el a rămas la Viena, să lucreze cu stăruiță pentru scopurile sale.

Conferența ministerială din 17 August

¹⁾ Nilles I. p. 302.

²⁾ Slavici, Ardealul, n. 97.

³⁾ Dr. Marczali, Magyarország története II. Iósef korában I. p. 37.

⁴⁾ Hermann I. p. 226. nota 2. a editorului O. Meltzl.

1743 s'a vécút nevoită, să se ocupe în sfârșit cu cauza sa.

Era aproape un an după plecarea deputațiunii din Viena.

Trăgânarea acésta de rău auguriū să nu-l fie iritat și ea pe I. I. Clain?

Destul, că după mai mult de un an de ședere în Viena episcopul ajunge, să vadă întrunindu-se conferența ministerială din 17 August 1743.

Ea a dat ca rezultat *positiv* rescriptul de la 9 Septembrie 1743, care este publicat, ¹⁾ și pe care dieta transilvană l-a și luat la cunoștință, și care cuprinde maximul concesiunilor, ce le putea face *atunci* Curtea.

Punctul 6 al acestui rescript sulevéză o cestiune, care-i decisă azi, ²⁾ dar asupra căreia este de lipsă a reveni și aici. Este cestiunea diplomei leopoldine a 2-a. Revenim adecă pe baza actului cancelarial excerptat de Rosenfeld. ³⁾ Conferința ministerială era în contra unei confirmațiuni a *diplomei a doua leopoldine*; la Curte nu se scia, și nici Clain nu scia sigur, că fost-a ea publicată în dieta Transilvaniei orí ba; a fară de aceea era „sigur“, că împărății Iosif și Carol VI nu au confirmat-o în mod legal; ea mai cuprindea, — zicea conferența, — disoposiții contrare unor legi fundamentale ale

¹⁾ Nilles II. p. 548—555.

²⁾ Nilles I. p. 301—306 și Dr. Bunea, Cestiuni p. 57—80.

³⁾ Hof-Kanzlei-Zahl 246: 740, richtiger 743, scrie el. Veđi și nota pusă sub adausul Nr. 1.

¹⁾ Veđi G. M. S. Hermann, Das alte und neue Kronstadt I p. 226 ș. u.

²⁾ Hermann p. 227 și 230.

³⁾ Hof-Kanzlei-Zahl 181: 1743.

numai la regularea congruei, ci și la a dreptului de patronat, a capeților și venitelor stolare, pe cum și la regularea parohiilor greco-catolice.

Ministrul nu se mulțamește cu fericierea bisericii romano- și greco-catolice, ci declară, că pe cât e de just și cuviincios, să se reguleze competențele clerului catolic, chiar așa de just și cuviincios este, ca la toate confesiunile din patrie să se asigure pentru cler mijloace oneste de traiu. În cauza acésta a elaborat un proiect de lege, a cărui principii le-a aprobat și consiliul de ministri.

De o cam dată anunță dl ministru de culte, că nu va îngreuna prea tare budgetul de o dată, ci gradat așa, cât preste 3 ani fie care preot, care a absolvat la un institut teologic mai înalt, să aibă venit de cel puțin 600 fl., érá preste 10 ani de 800 fl. Accentuează ministrul, că va respecta autonomia confesiunilor.

În sinceritatea promisiunilor ministeriale nu cred de cât ómenii prea naivi. Cât îl dóre pe dl Wlassics de prosperarea bisericii, a dovedit destul de evident pe timpul desbaterii legilor politice-bisericesci. El și înainte de a fi ministru a fost unul dintre cei mai înfocați apărători ai lor, érá ajuns în fotelul ministerial s'a făcut esecutorul lor. Îngrijirea deosebită față de biserica noastră o dovedește împrejurarea, că clerul nostru archidieceșan nici până în momentul de față nu și-a primit subsidiul regesc de 18,000 fl. votat de corpurile legiuitoare.

Tóte promisiunile ministeriale se reduc la o apucătură corteșească. Ministrul vorbesce la Csáktornya, scie înse, că cuvintele lui vor răsuna în întrégă țara, și speréază, că preoțimea, a cărei influință asupra alegătorilor e mare, și dacă nu va merge pe față cu el, totuși în vederea bunățăților materiale, ce i-le pune în vedere, nu va face greutăți candidaților guvernamentali la alegeri. Chiar dacă dl Wlassics ar împlini la timpul său îmbunătățirile promise, nu o ar face în fa-

vorul bisericii, ci numai spre a încătușa libertatea preoților considerându-i ca oficiali de stat. Acésta nici nu o ascunde ministrul de culte declarând, că legea trebuie să statoréască garanța, cum că acei preoți, cari păcătuesc în contra statului magiar ori în a moralității, nu pot fi îndreptățiți la ajutorul de stat, respective își perd îndreptățirea. Așa dară nu îmbunătățirea sortii clerului o doréște guvernul, ci aservirea bisericii prin remunerarea acelor preoți, cari lucră în sensul șovinismului liberal magiar. Cine nu vede, că azi ori ce acțiune îndreptată în contra liberalismului inimic bisericii ori în a șovinismului de rasă e considerată ca o crimă în contra statului? Acțiunile acestea voesce ministrul, să le paralizeze prin ajutorul de stat, scos din punga poporului contribuitor. Și spre acest scop crede, că-l va ajuta chiar preoțimea. Noi sintem convinși, că clerul e cu mult mai luminat, de cât să nu vadă în procedura ministrului un mijloc ordinar de corteșire.

Manifesturi pasiviste. — Aderenții partidului poporal din cercurile, unde acest partid nu a pus candidați, întréabă redacția lui „Alkotmány“, că ce e de făcut, când nici unul dintre candidații respectivelor cercuri nu e revisionist? Redacția numită le răspunde, că a vota pentru candidații antirevisioniști e lucru, ce taie în conștiință și în onórea civică, și de aceea între atari împrejurări este mai corect a se reținé de la vot. Acésta pasivitate singură nu este de ajuns. Pentru aceea fac bine aderenții partidului poporal, dacă dau expresiune pasivității lor în mod demonstrativ și în manifeste subscribe de dinșii vor espune motivul, pentru care nu și-au putut deprinde dreptul electoral. Aceste manifeste în singuraticile comune adunându-le preoții ori alți fruntași să le trimită la cancelaria centrală a partidului poporal ori la redacția lui „Alkotmány“. Atari manifeste încă vor dovedi resensul poporului față de sistemul actual. Óre noi, cari de atâția

ani perseverăm în pasivitate, nu am puté pregăti atari manifeste? În ele s'ar puté aréta, și câți Români ar fi îndreptății la alegere, dară nu sint induși în conspectele alegătorilor, arondarea măiestrită a respectivelor cercuri electorale, pe cum și alte pedeci concrete, cari îngreunéază ori fac imposibilă deprinderea dreptului electoral.

Revistă bisericescă.

Din Archidieceșă.

Pe ziua de 17 Novembre a. c. este convocat în Blaș sinod archidieceșan, care va avé să se ocupe cu afaceri de mare importanță referitoare la administrațiunea archidieceșană. La sinod au drept de a participa purtătorii oficiilor protopopesci în virtutea poziției lor. Clerul din păstorirea sufletelor trimite din fie care protopopiat câte un delegat. Asemenea și corpurile profesionale din Blaș vor fi reprezentate la sinod prin delegați aleși din sinul lor.

Bulgaria.

Esarchul bulgar din Constantinopol a cerut de la sultanul, să mai denuméscă câți va episcopi bulgari în Macedonia. Sultanul la întervenirea Rușilor și a Grecilor a denegat împlinirea cererii esarchului. Rusia în înmulțirea episcopilor bulgari vede o întărire a esarchatului și prin aceea a schismei bulgare față de patriarchul icumenic. Rusia lucră directe și indirecte pentru delăturarea schismei și pentru readucerea Bulgarilor sub iurisdicția eclesiastică a patriarchului din Constantinopol. Bulgarii, cari privesc în independența bisericii lor un pedestal al existenței naționale, nu voesce, să asculte de sfaturile rusesci de o cam dată.

principatului, împrejurare, care ar ridica tot principatul contra ei. Prin urmare, — și aici răsufli anevoioasa situație, în care se afla împărătesa și consilierii săi, — conferența era de părere, că atât confirmatiunea diplomei, cât și discuțiunea altor dorințe ale episcopului să fie amânate până la un timp mai liniștit („ad tranquilliorum rerum et temporum statum“), ér până atunci conferența recomandă repetirea diplomei din 16 Faur 1699 ca fiind suficientă pentru uniți („velut Iuribus Uniorum sufficiens“).¹⁾

În urma acestui vot al conferenței ministeriale ieși și rescriptul împărătesc de la 9 Septemvrie 1743, și se deteră și confirmațiunile diplomei de la 1699.

I. I. Clain rămase nemulțămît, fórte nemulțămît, și furtuna din sufletul lui avea, să se verse în curénd în cuvinte violente.

IV.

Erupțiunea mâniei lui Clain a provocat o procedură a cancelarului Gyulaffy, care a jignit demnitatea lui Clain.²⁾ Cancelaria îi predase adevărat lui Clain rescriptul din 9 Septemvrie 1743, să-l aducă el în țară și să-l predea guvernului transilvan. I-l predase înse închis, sub sigil. Clain, care și așa era nemulțămît de felul, cum se redactaseră confirmațiunile diplomei de la 1699,

a aflat pe sub mână cuprinsul rescriptului sigilat bine în plic.¹⁾ El se adresă atunci de-a dreptul la Maiestatea Sa voind, să obțină un mandat, ca sa-și dea și lui o copie, sa-și cancelaria să-i dea, să cetéască originalul. Atunci s'a plâns el tare împărătesei exprimând temerea sa, că atât la cancelaria aulică, cât și în provincie catolică au intenția, să supună scaunul său iurisdicțiunii romano-catolice de rit latin, pentru ca în viitoriu să nu mai încerce nimeni a apăra clerul și poporul român, și episcopul latin să iea și dijma Românilor. O, sfântă intenție a catolicilor din Ardeal, esclamá el, asta-i invitarea la s. Unire, și asta-i apărarea și promovarea ei? Se vede aici, care dintre episcopi caută bunuri temporale! se întreba și esclamá Clain. Catolicii, dușmanii ai națiunii române, mai bine voesce, ca Români să dea dijme popilor catolici, de cât preoților uniți, care sint gata a aduce din ele jertfe pentru cultura némului lor. Apoi Clain acusă cancelaria aulică de felurite nedreptățiri și zise, că acum se póte felicita și el, că este

espus la risul tuturor, spre terórea clerului și nației românesci: prin rezoluțiunea finală, ce a dobândit. Și atunci, vorbind de rescriptul din plic, zise cuvintul, care trebuia, să o surprindă pe Maria Teresia, că onorabila Cancelărie vre a face din el un „April-Narr“. El să ducă un ast fel de rezultat și fără a-l cunoște, la petițiile sale optimiste! Prin urmare el apeléază de la principele răd informat la principele, ce trebuie să fie mai bine informat, și cere din nou, ca o comisie imparțială ori un ministru de conferință să se ocupe cu afacerile reprezentate de el, să comunice cu el dificultățile, ce se vor ivi, și așa să póta scăpa națiunea de jugul despotic al Ungurilor, Sécurilor și Sașilor¹⁾; pentru că, dacă în loc de acésta el este éráși trimis la staturile și ordinele Ardélului, la dușmanii săi și ai nației sale, pentru ca ele să facă dreptate, atunci nu-i mai rămâne, de cât să cêră ajutorul lui Dumnezeu pentru o cauză atât de asuprită.

Aceste violente plângeri arătate direct Împărătesei n'au putut schimba înse mersul afacerilor române nici în Viena, nici în provincă. Clain, agitat de atâta trudă zădărnice, violent și furios chiar, lăsase înse în Viena impresia unui om răscolit până la ne-

¹⁾ De la cine? Între nobili, pentru care întrevinse Clain, ca să fie avansat în slujbă de asesor la scaunul nobililor din Făgăraș, era și Andrei Boer, român de origine, magiarizat și pe atunci registrator la Cancelaria Trannică-aulică. Să fie fost el de ajutorii lui Clain? — Clain mai întrevinse pentru un Ioan Manea, să-l pună căpitan suprem la Făgăraș; Manea fusese și notariu al clerului unit; pe un Ștef. Bălean voia, să-l facă asesor la scaunul nobililor, tot acolo. Clain întrevinse și pentru Petru Dobra (După Rosenfeld).

¹⁾ Istoricul saas Höchsmann, pronunțându-se asupra luptei lui Clain zice în Archiv d. V. f. S. L. Nr. F. XVI. p. 116: „Die Vorschlingung des adeligen im sächsischen Interesses hat das Vorhaben zu Wasser gemacht.“ — Veđi relativ la raportul lui Clain cu Sașii, adausul ultim.

¹⁾ Veđi la Adause sub Nr. 1. textul latin al lui Rosenfeld.

²⁾ Veđi Adausul Nr. 2 C. Hormuzachi, Fragmente II. pag. 113—115.

Revista politică.

Afaceri interne.

Alegătorii români și-au ales reprezentanții la conferința generală convocată pe 24 a c. în Sibiu.

Primariul Sibiului a oprit conferința alegătorilor români convocată pe 24 a c. Motivele opririi sînt, că ar fi neadmisibilă gruparea după naționalități, mai de parte conchemarea delegaților și nu directe a alegătorilor ar fi în contradicție cu legea electorală.

Adunarea alegătorilor sași s'a deschis Joi în Sibiu. Sașii verzi (tineri) au protestat în contra modului de convocare a adunării, la care adecă sînt invitați toți alegătorii fără deosebire de confesiune și naționalitate din cercurile electorale locuite de Sași.

Partidul național slovac prin o declarațiune publicată în „Narodne Novine” constată cu multă amărăciune, că pe cum în 1884 și în 1892, așa și acum, când atrocitățile liberalilor fac imposibile alegerile curate, nu lea parte la alegeri. Considerând înse, că în unele cercuri așa sînt împrejurările, cât unii Slovaci află de consult a participa la alegeri, acestora li-se recomandă, să voteze pentru candidații partidului popular, care și-a pus de țintă combaterea pseudo-liberalismului și restatorirea caracterului creștinesc al țării și pe lângă aceea voese, să fie just și ecuitabil și față cu naționalitățile nemagiare.

Ministrii în speranța, că vor re-ocupa foteliurile ministeriale, au ținut discursuri către alegători apărând liberalismul și punând în prospect reforme. Așa Wlassics voese, să reformeze planul de instrucțiune de la seminarele teologice, Erdély află necesară reforma administrației, érá Lukács reforma dărilor directe. Cestiunea cuotei încă o ating dñii ministri, dară nici Bánffy nici cel alaiți nu declară categoric, că nu-și vor

cumpătare de cruțimea celor ce, după el, erau dușmanii ai nației române. Este ușor de priceput, că asupra lui erau să fie de aici înainte mult mai atente toate autoritățile interesate în cauză. Ce va face acum acest episcop fanatic? a trebuit să fie întrebarea, ce și-o va fi pus Curtea și conferința ministerială, care doriau, să amâne numai cestiunea, dar mai ales Cancelaria, Guvernul și Catolicii, acești trei dușmanii vechi ai Românilor și dușmanii aspru combătuți de episcopul Clain.

Clain era de o cam dată decis a aștepta sesiunea dietei, care avea, să se întrunească în curînd. El voia, să vadă, ce va face dieta, și apoi să chibzuască, ce să facă el. ¹⁾ Dieta s'a ocupat cu faimosii articoli VI și VII, care sînt cunoscuți, ércu rescriptul de la 9 Sept. 1743 s'a ocupat abia în dieta de la 1746. Și aici o amănare, pe care dieta a pus-o tot în spatele episcopului.

Episcopul, de astă dată ajutat de teologul său, a cerut guvernului, să nu publice în dată acel rescript, pe care îl adusese el în plic de la Viena. Cererea a fost motivată cu chibzuirea lor, că publicațiunea ar putea pricină la vre-o mișcare în plebe. Admitînd, că tocmai așa vor fi vorbit ei, cred, că episcopul Clain decis, să lupte încă o dată în dieta de la 1744, a voit, să producă prin o ghidilitore amenințare o mai bună dispoziție,

¹⁾ Veđi adausul Nr. 8.

da consensul la ridicarea cuotei pentru Ungaria.

Ministrul Bánffy a pus Jidovilor la dispoziție 20 de mandate pentru dieta viitoare.

Franța.

Imperialiștii își fac mari iluziuni din împrejurarea, că țarul cu ocaziunea reînțorcerii din Franța în Darmstadt a primit în audiență pe principele Napoleon, pretendentul tronului, care de prezent servește ca colonel în armata rusescă. Principele Napoleon, — se zice, — va lua în căsătorie pe sora țarului și ast fel ajutat de Rusia are prospecte de a ocupa tronul Franței.

Comisiunea financiară a parlamentului a redus budgetul armatei pe anul 1897 cu 6½ milioane de franci.

Italia.

În zilele trecute „Hamburger Nachrichten”, fôea principelui Bismarck, a publicat scirea, că Italia are de gând, să repășească din întreita alianță și să se alieze cu alianța ruso-franceză. Semioficiosa „Agenzia italiana” a desmintit scirea publicată de ziarul italian. Acum un ziar semioficios din Neapol din nou susține deslipirea Italiei de alianța întreită. Motivele deslipirii ar fi, că alianța nu aduce statului italian nici un folos, ci numai îi impune sarcina nesuportabilă de a ține și pe viitorul o armată mare.

Spania.

Jertfele aduse de Spania pentru liniștirea Cubei nu au condus la rezultatul dorit. Câte va învingeri raportate asupra insurgenților de către generalul Martinez Campos și apoi de către comandantul actual Weyler în loc de a nimici pe insurgenți i-au încurajat. Le-a succes a câștiga aderenți pe totă insula. Mai pe urmă s'a născut agitație și pe insulele Filipine. Armata de 150 de mi,

pentru ce el voia să obțină, prin ultima încercare, și că de aceea va fi exprimat o bănuelă, care atunci nu avea temei, de ôre ce este lămurit azi, că Visarion, agitatorul maselor, a intrat în Ardeal abia în 11 Martie ¹⁾; ércu Clain era la dieta din Ianuarie și predase guvernului deja în Februarie rescriptul. ²⁾ Întimplarea făcu, ca acest Visarion să vie și să împlinescă tocmai amenințarea episcopului Clain într'un chip, care forțe lesne a putut da naștere chiar și bănuelii absolut neîntemeiate, că însuși episcopul Clain a patronat lucrarea lui Visarion. Vorbise în ciaz rîu, ar zice nația superstițioasă.

Lucrările dietei de la 1744 sînt cunoscute. Și ele i-au lăsat pe Clain nemulțumit, el a protestat contra lor. Protestațiunea lui venia după un eșec la Viena și altul în Sibiu.

Clain făcu atunci și din parte-I un pas și mai înapoi, spre o opoziție și mai energetică și conchemă sinodul din 25 Iunie 1744, sinod de mare însemnătate, și despre care până la Barițiu ³⁾ și până azi încă nu se știe nici z'ua, în care s'a ținut.

(Va urma.)

¹⁾ Veđi broșura mea Călugerul Visarion Sarai p. 11.

²⁾ Veđi adausul Nr. 3.

³⁾ Părți alese I. pag. 426.

ce o ține acum Spania în colonii, a provocat a casă calamitate financiară. Pe când în Madrid poporul murmură în contra guvernului, pe atunci insurgenții sînt încurajați de Statele Unite, să persevereze în luptă pentru libertate. Din New-York se anunță, că Cleveland președintele Uniunii Nordamericane intenționează, să recunoască independența Cubei. Fațma acesta a produs mare consternare în Madrid, unde sînt convinși, că puterile europene, angajate în Orient, nu vor apăra interesele Spaniei în America.

Spaniolii ar concede bucuros autonomie insulei, dară ca să nu se pară, că acesta o face numai de frica insurgenților, darea autonomiei se amână, până ce insurgenții vor depune armele. Numai de nu ar agrava situația amânarea acesta.

Turcia.

Marele vizir mai în fie care zi trimite ordinațiuni ministeriului de interne, de răsboi și marină spre a lua măsurile de lipsă pentru restabilirea liniștil și prevenirea tumultelor, pe cari voese a le inscena Armenii din nou. Măsurile acestea înse nu conduc la scop. Măcelurile sângerose între Turci și creștini se repeșesc des.

Din Constantinopol se depeșeză, că în Pera doi polițiști au fost greți răniți; de atentatul acesta sînt suspiționați Armenii, dintre cari au fost arestați mai mulți indiviđi.

În Constantinopol o depeșă a sosit din Eghin la 14 Sept. spre a avisa auctoritățile despre o plănuită revoltă a Armenilor. Fațma întru atăta a infuriat pe Mohamedanii, în cât în 15 Sept. au ruinat de tot 980 din cele 1150 de case armenesci și au ucis 2000 de Armeni, între cari 50 de femei și prunci. Cadavrele le-au aruncat soldații în rîul Eufrat. Preoțimea sub amenințarea cu mórtea a fost silită, să depeșeze patriarhului, că Armenii pórta vina la întimplarea acesta. Și Europa cultă și umană mai tolerază atari atrocități.

Rusia.

Se anunță, că armata rusescă este concentrată în Basarabia de-a lungul Prutului în număr mare. În ținutul Odesei sînt la 24,000 de soldați. Năile de răsboi din Marea Negră se provéd cu cele de lipsă. Scopul acestor pregătiri ar fi a paralisa eventuala acțiune navală a Angliei în contra Turciei.

Rusia are de cuget, să suleveze cestiunea Egiptului declarând această țară de neutrală. Prin acesta Anglia ar fi silită a-și retrage armata din Egipt și pe calea acesta i-ar fi micșorată influința atât în Asia cât și în Africa centrală.

Rugare

cătră Venerata Preoțime și credincioșii greco-catolici din Provincia Mitropolitană de Alba Iulia și Făgăraș.

Umiliți subscriși adănc fiind convinși despre momentositatea și necesitatea școlii creștine, carea singură pôte da sîntei biseriei fi consili de credința și chemarea lor, și chiar din acest motiv voinđ a ridica școlă greco-catolică în comuna noastră, é

ast fel tinerele mlădite sub ocrotirea sfintei Maice Bisericii să pătă căpeta o educațiune sigură și creștină, constrinși fiind înse de neajunsurile și multele lipsuri, ce ne înconjură, — în numele comunității bisericești greco-catolice din Belotint (Cottul Timișului) cu profundă umilință recurgem la generositatea creștină a Veneratei Preoții și a evlavioșilor credincioși, ca pentru edificarea școlii noastre mai sus pomenite Venerata Preoție și evlavioșii credincioși să se îndure a ne sprigini cu obolul binefăcătoriu spre lauda lui Dumnezeu și mângăierea noastră.

Motivele, prin cari îndrăznim a ne justifica umilita rugare, sînt: 1) Credincioșii uniți din comuna noastră Belotint numai din toamna anului trecut până în primăvara acestui an au trecut la sfînta Unire cu Biserica Romei; din care cauză într'un interval așa de scurt nu au putut compune suma pentru zidirea școlii. 2) Auctoritățile scolastice competente din motive mai înalte poftesc, ca școala să ne-o ridicăm cât mai în grabă. 3) De alt cum credincioșii neoconverși din Belotint prin esundările Murășului din anii trecuți au scăpătat mult în starea lor materială. 4) Dar ce e mai mult, credincioșii neoconverși din Belotint au să solvască chirie anuală pentru localitatea de capelă, pe cum și chirie și salariu pentru locuința și susținerea preotului, prin ce se află destul de îngreunată, cu atât mai virtos, căci au trebuit să suporte și considerabile cheltuieli pentru ajustarea capelei și prevederea ei cu cele de lipsă la cultul divin. 5) Venerata curie episcopală de Lugoj concesiunea recerută spre rugarea noastră ne-a împărțit-o sub Nr. 1354 ex 1896.

Deci din nou repetîndu-ne smerita rugare rugăm pe P. T. binefăcătorii ai noștri, ca ofertele benevole, cu cari se vor îndura a ne sprigini, să binevoască a le trimite la adresa oficiului parohial gr. catolic din Belotint (p. u. Berzova—Cottul Timiș).

Sumele primite se vor cuita pe cale ziaristică la timpul său, era binefăcătorii noștri suscepîndu-se în elenc deosebit, pentru binele sufletelor lor generose de 3 ori în tot anul se va aduce sfînta Jertfă necrutată a Altariului.

Din ședința reprezentanței bis. și scol. greco-catolice ținută în Belotint la 10 Octombrie 1896.

Dr. Daniil Fireza
preot gr. catolic.

George Dragomirescu
Partenie Dragomirescu
represent. bis. scol.

Convocare.

On. preoți și învățători gr. cat. din ținutul Hațegului și alți binevoitori ai școlii, prin această se convoca la *adunarea generală a Reuniunii docenților gr. cat. din ținutul Hațegului*, ce se va ține în *Lupeni* la 1 Novembrie st. n. a. e.

Program :

- A. Participare în corpore la serviciu divin în biserică gr. cat. din loc la 9 ore a. m.
- B. Ședința I cu început la 10 ore a. m.
 1. Cuvînt de deschidere al presiului.
 2. Constatarea membrilor prezenți.
 3. Raportul comitetului despre activitatea reuniunii din anul trecut.
 4. Raportul cassarului despre starea casei.
 5. Raportul bibliotecarului.
 6. Esmiterea alor 3 comisiuni pentru cenzurarea rapoartelor de mai sus.
 7. Esmiterea unei comisiuni pentru înscrierea de membri și încasarea de taxe.
 8. Citirea disertațiilor.
 - C. Prânz comun.
 - D. Ședința II. cu început la 3 ore p. m.
 9. Raportul comisiunilor esmise.
 10. Alegerea comitetului central și a oficialilor reuniunii pe un nou period de 3 ani.
 11. Statorirea și votarea bugetului pe anul viitor.

12. Statorirea termenului și locului pentru adunarea generală viitoare.

13. Eventuale propuneri.

Din ședința comitetului central ținută în Hațeg la 20 Iuliu 1896.

Paul Oltean
vicepreședinte

N. Trimbițoni
Ștefan Țarină
notari.

La fondul întru amintirea celor repausați

din incidentul adormirii în Domnul a mult regretatului Dr Al. Grama au contribuit: Escelența Sa I. P. D. Dr Victor Mihályi 5 fl., I. M. Moldovan 2 fl., Dr I. Raț 1 fl., Ilie Vlăsa 1 fl., S. P. Mateiu 1 fl., I. Hossu 1 fl., G. Pop 1 fl., Dr A. Bunea 1 fl., Șt. Pop (Mihalț) 1 fl., G. Pop 1 fl., A. C. Domșa 1 fl., G. Vancea 2 fl., A. Pop 1 fl., Dr A. Chețan 1 fl., Leontin Pop 1 fl., Pant. Lucața 5 fl., Art. Blășan 1 fl., I. German 1 fl., N. Popescu 1 fl., Maria Grama 2 fl., Nic. Ionaș 1 fl., I. Orga 1 fl., Dr I. Sămpălean 1 fl., Dr V. Szmigelski 1 fl., Emil Viciu 1 fl., Dr V. Hossu 1 fl., Dr D. Radu (București) 1 fl., Dr. Is. Marcu 1 fl., Amalia Grama 5 fl. și Șt. Pop 3 fl. Laolaltă 47 fl.

Noutăți.

Din Arhidieceasă. On. Ioan Raț paroch în *Șamșudul de Câmpie* districtul protopopesc al Murășului e numit paroch al *Șarmașului* din districtul protopopesc al Giurgeului. — On. *Aureliu Pascu* administrator parohial în *Aiudul de sus* din protopopiatul Aiudului e numit paroch la *Aghireș* din districtul protopopesc al Clușului.

Din diecesă Oradei Mari. Afăm — nu de la oficiul diecesan din Orade, ci de prin foii, — că Escelența Sa P. S. D. episcop Mihail Pavel a numit archidiacon al părților Sătmărene și paroch al Careilor Mari pe protopopul on. și asesorul consistorial Cl. Dr *Felician Bran*.

Concurs. I. La parochia *Bărcuț* din vicariatul *Făgărașului* s'a scris concurs cu termenul până în 1 Novembrie 1896 pe lângă următoarele emolumente: 1. Casă parohială cu două încăperi din material solid coperită cu țigle, șură, 2 staule, șopru, 2 cotețe, fântână, culină de vară, grădina de legumi de 353⁰. 2. Porțiune canonică: arătoriu 10 jugere 165⁰, fînaț 6 jug. 103⁰. 3. Lectical: de la fie care familie română o metretă veche de grâu sau cucuruz, era de la neorustici 1/2 metretă și o zi de lucru; o sorte de lemne ca ori care locuitorii plus 1 orgie cubică. 4. Stolarele îndatinat.

— II. La parochia *Cosma* din protopopiatul *Făgărașului* s'a scris concurs cu termenul de 25 Octombrie 1896 pe lângă următoarele emolumente: 1. Casă parohială cu 2 despărțiminte și în mijloc cu tindă, nepadimentată, coperită cu drauțe; șură coperită cu paie; staul cu două despărțiminte pentru 14 vite; culină de vară coperită cu scânduri. 2. Porțiune canonică 27 jugere, necomasată, din care: a) gradina parohială de 973⁰, b) arătoriu de 18 jug. 427⁰, c) cositoriu 9 jug. 1088⁰. 3. Venitele stolare îndatinat. 4. O zi de lucru de la fie care fum.

Concurs la stațiuni docentale: Cu termenul de 31 Octombrie s'a scris concurs: I. În protopopiatul *Almașului*: 1. La stațiunea cantor-doc. din *Bercea* cu emolumentele: Salar 195 fl. 50 cr.; 2 orgii de lemne; 4 fl. din stolă; 35 fl. din porțiunea canonică cantorală; 35 zile de lucru; 35 metre cucuruz sfărmit; lemne de foc. 2. La stațiunea doc. din *Restolțul deșert* cu emolumentele: Ajutoriu de la stat 145 fl.; din repartiție 145 fl.; lemne de foc; grădina de legumi de 400⁰. II. În protopopiatul *Reghinului*: La stațiunea cantor-doc. din *Habic* cu emolumentele: Salar 200 fl.; 42 măsură vechi de cucuruz; 42 zile de lucru; competița cantorală de lemne 8 fl. 40 cr.; din stolă 24 fl.; usufructul alor două cemetere; usufructul din grădina cantorală și din locuința cantorală; cuartir liber în edificiul școlii și grădina de legumi.

Archiepiscopul latin de București, Monseniorele *Francisc Xaveriu Hornstein*, a fost consacrat de episcop la 18 a. c. în orașul Porrentruy (Elveția), unde a funcționat ca paroch și decan preste 32 ani. Consacrarea a sevășit-o E. S. cardinalul Lecot, arhiepiscop de Bordeaux. Din România au asistat la această ceremonie Esc. S. Episcopul catolic de Iași, Mgr. Jaquet, administrator apostolic al arhidiecesei, pe cum și P. S. Păr. Band vicar general și Dr Dem. Radu.

Dăruire maritimă. On. *Ioan Fanea*, paroch în Saraseu din diecesă Gherlei, a donat gimnasiului din Blaș o acție de la „Sătmărena“ în valoare nominală de 100 fl. Nobila faptă poate servi ca îndemu laudabil și pentru alții spre a jertfi pe altariul culturii noastre.

În conferența electorală ținută Mercuri în Blaș s'au ales ca reprezentanți ai cercului Blaș pentru conferența din Sibiu P. O. D. Gavril Pop și dl avocat Vasiliu Oltean, era ca suplenți P. O. D. Ștefan Pop protopop în Mihalț și dl Ștefan Crișan învățător pensionat și proprietar în Teiuș.

„Magyar Allam“ a avut Luni un nou proces de presă pentru trei articoli publicați în Martie a. c. și intitulati „Schel peszach“, „Antisemitismus“ și „Uj honfoglalás“, în cari procurorul a aflat agitare în contra confesiunii iudovesc. Responsabilitatea pentru articoli încrimitati a luat-o Haske Kálmán. Juriul în doi articoli a descoperit agitare, era tribunalul a condamnat pe acusat la 2 luni carcer de stat și 20 fl. amendă în bani.

Teatru de diletanți în Blaș. În 17 a. c. meseriașii români din Blaș au aranjat în „Hotel Univers“ o producție teatrală. S'a predat piesa „Petulantul“ de A. Kotzebue trad. de I. Șt. Șuluț. Jumătate din venitul curat a fost destinată în favorul Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaș, era cealaltă jumătate în favorul înființării Reuniunii de meseriași-sodali. Reprezentația a fost cercetată binisor, er succesul ar fi meritat o cercetare încă și mai numără.

Atentat asupra libertății presei. Sub acest titlu foile magiare publică scirea, că organele administrative din Cașovia au confiscat un articol al ziarului „Abauj-Kassai Közlöny“ și altul al ziarului „Magyarország“ îndreptați în contra guvernului și publicați în ediție separată.

Statua lui Árpád pe Timpa lângă Brașov s'a desvilit Duminică fiind de față ministrul Perezel, superintendentii luteran, reformat și unitar din Transilvania, pe cum și comiții comitatului Brașov și ai comitatelor vecine. Sașii au luat parte la solemnitatea desvilitii și la banchetul, ce a urmat, pe când Români s'au arătat indiferenți față cu aceste serbări milenare.

Br. Podmaniczky, presidentul clubului liberal guvernamental, a fost pedepsit de către tribunalul din Budapesta cu 100 fl. din cauza, că în o ședință a clubului a numit „bravo“ pe fostul consilier ministerial Kacsics Péter.

Nazarenii între Sârbi fac mari eucerii. Foea patriarhatului sârbesc din Carloviț serie, că numai în comuna Ravaniste de lângă Verșet au trecut la Nazarenii 107 persoane. În Sirmiu, Bacica și Bănat nu e comună sârbescă, în care să nu facă propagandă apostolii Nazarenilor așa. cât noua religie e un pericol pentru biserică sârbescă. În Belgrad Nazarenii au o comunitate respectabilă.

† **Dr. Artemiu P. Alexi** profesor în retregare de la gimnasiul din Năsăud a repausat în 15 a. c. în al 49-lea an al vieții după 21 ani de activitate ca profesor și după doi ani de retragere.

† **Emil Nemeș** rigorosant în medicină a repausat în 22 a. c. în etate de 23 ani după o lungă și grea suferință.

Cas de mörte. *Vasilie Suci* fost paroch în Aghireș din protopopiatul Clușului a repausat în 12 a. c. în anul al 28-lea al etății și al 4-lea al preoției. În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericilor grecesci.

(Continuare.)

Partea a treia.

Despre jertfa crucii.

Isus Christos capul loctinătoriu al nămului omenesc.

În jertfele L. V. se substituiau în locul omului și se jertfiau lui Dumnezeu în locul vieții omului zidiri necuvântătoare dintre animale și plante. O astfel de înlocuire era imperfectă, fără efect deplin și de aceea neîdestulătoare. Sângele sacrificial al animalelor nu putea să producă satisfacție și să delăture vina păcatelor omenilor. Din potrivă sângele acesta numai nutria neînclătat în jertfitori amintirea păcatelor încă neespiați și prin acesta deștepta într'înșii dorul de jertfa aceea promisă, care avea să țină locul omului înaintea lui Dumnezeu într'un chip neasemănat mai sublim și să prestea întru adevăr satisfacție pentru totă vina păcatului. Jertfa acesta loctinătoare a adus-o Dumnezeu-Omul Isus Christos dând ca cap al omenimii viața sa spre moarte sângerată, pentru ca să dobândească lui Dumnezeu pentru toate păcatele tuturor omenilor o satisfacție nu numai ecuparată și deplin îdestulătoare, ci chiar prisositoare.

Isus Christos a stat bun pentru noi și ne-a reprezentat înaintea lui Dumnezeu, va să zică, a prestat tot, ce pretindea Dumnezeu, pentru ca să ne potă ierta și dărui din nou cu grația sa, — și anume acesta a prestat-o pentru noi, adevărat în locul nostru. Aceea, la ce eram obligați noi, fără ca să o putem sevârși, aceea a sevârșit-o Christos înlocuindu-ne pe noi: el a împăcat dreptatea și maiestatea dumnezească. Rodele jertfei lui aveau să ne fie nouă spre folos, satisfacțiile și meritele lui voia, să ni-le străpună, să ni-le dăruască nouă, pentru ca noi să scăpăm de păcat și de pedepsă și să fim înzestrați din nou cu bogățiile grației.

Pentru ca să fie loctinătoriu nostru în chipul cel mai deplin, care numai se potă închipui, pentru ca să potă satisface și merita pentru noi, Fiul lui Dumnezeu și-a însușit firea noastră și anume prin origine din nămul nostru. După trup el a purces din nămul nostru, adevărat că pe cale supranaturală, dar totuși în chip adevărat; el s'a făcut unul din noi, s'a făcut fratele nostru. Când „pe sine însuși s'a dat preț de răscumpărare pentru toți” (I Tim. 2, 6), atunci el nu s'a dat pentru străini, ci pentru ai săi, pentru frații săi. — A fară de aceea Isus e capul spiritual, supranatural al nămului omenesc întreg: nămul omenesc întreg e trupul cel tainic, pentru care capul Christos a satisfăcut și a meritat. Christos e al doilea Adam; ca atare a îndreptat era în măsură prisositoare, ceea ce a stricat cel dintâiu Adam. „Pe cum prin greșala unuia întru toți omenii a intrat osîndirea, așa și prin îndreptarea unuia întru toți omenii a intrat îndreptarea vieții” (Rom. 5, 18), adevărat pe cum păcatul lui Adam prin origine trece la toți pogoritorii lui, de ore ce Dumnezeu l-a pus cap al nămului omenesc, așa se împărtășesc toți de satisfacția și meritul lui Christos, de ore ce și pe el l-a pus Dumnezeu în fruntea nămului omenesc în ordinea grației.

Acest adevăr mângăitoriu despre jertfa vicară a lui Christos se exprimă a dese ori în scrierile L. V. și N.; el e una dintre învățăturile fundamentale ale religiei creștine.

Cât de limpede vede și vestese deja profetul Isaia (53, 1—11) jertfa vicară a patimilor și vieții Mântuitorului! Profetul îl numește „om, ce era întru bătae și sciind răbda durere”, și mai zice despre el, că „păcatele noastre le poartă și pentru noi răbda durere”, că „el s'a rănit pentru păcatele noastre și a pățimit pentru fărădelegile noastre”, și acesta pentru că „Domnul l-a dat pe el pentru păcatele noastre”, și „s'a luat de pe pământ viața lui”. Aceste

patimi și această moarte le-a luat Mântuitorul asupra-și de bună voe și îndemnat de iubire, pentru ca să satisfacă pentru noi, și rodul ace-tei patimi și morții vicare a lui Christos e, că „cu rana lui noi toți ne-am vindecat”.

Cuvintele acestea ale profetului le avu Apostolul înaintea ochilor săi sufletesci, când provocă pe creștinii, ca ei să sufere cu resignare liniștită și voișă și durerile, cari li-se fac pe nedreptul; ei să privească atunci la Christos, care a pățimit nu numai nevinovat fiind, ci a pățimit în locul nostru, pentru păcatele noastre. Christos „păcatele noastre însuși le-a ridicat în trupul său pe lemn, ca din păcate scăpând să viețuim cu dreptate” (I Petru 3, 24). Christos, — asta va să o zică Apostolul, — de tot nevinovat și fără de păcat fiind a luat păcatele noastre asupra sa și le-a ridicat de pe noi prin aceea, că prin moartea sa de jertfa de pe cruce a satisfăcut pentru ele; virtutea acesta a sângelui lui Christos stirpitoare de păcate și vindecătoare are să ne îndemne și să ne întărească pe noi, ca de aci înainte să trăim numai dreptății și sfințeniei.

„Christos pe noi ne-a răscumpărat din blăstēmul legii făcându-se pentru noi blăstēm” (Gal. 3, 13), adevărat mielul cel nepetat al lui Dumnezeu a luat asupra-și sarcina și pedepsa păcatelor, pentru ca să ne scape pe noi de ele. „Și-și arată Dumnezeu dragostea sa spre noi, că de vreme ce păcătoși fiind noi, Christos pentru noi a murit” (Rom. 5, 8). „Întru acesta am cunoscut dragostea lui Dumnezeu, că el și-a pus sufletul său pentru noi” (I Io. 3, 16). Christos „pentru toți a murit, ca cei ce viează, să nu mai vieze șie-și, ci celui ce a murit pentru ei” (II Col. 5, 15). Întru acesta se arată cu adevărat prisosința iubirii dumnezeesci, că eternul și unul născut Fiul al lui Dumnezeu, Împăratul măririi, a murit cu moartea cea mai amară pe cruce, pentru ca să ne răpescă pe noi din prăpastia miseriei și din perirea vecnică.

Acăsta e taina cea mare a iubirii lui Dumnezeu carea „s'a vestit între nămuri, creștiii a fost în lume, înălțatu-s'a întru mărire” (I Tim. 3, 16). Taină vrednică de adorare! Ce grație și milă nemeritată și necuprinsă ne strălucesce din sfatul și opul cel minunat al răscumpărării! Dreptatea lui Dumnezeu pretindea o satisfacție deplină, nemărginită, — și mila lui ne-a dat pe Dumnezeu-Omul Isus Christos, care ca loctinătoriu nostru a prestat pentru noi satisfacția acesta. Dumnezeu, „cel ce nu a păținit Fiului său, ci pentru noi toți l-a dat pe dînsul, cum nu ne-ar fi și dărui împreună cu el toate?” (Rom. 8, 32.) Așa ne-a dărui Dumnezeu însuși jertfa cea mare de împăcare și a binevoit apoi a o primi érași de la noi. De aceea vom mărturisi întru recunoștință cu Apostolul cel iubit al lui Christos: „Întru acesta este dragostea, nu pentru că noi am iubit pe Dumnezeu, ci pentru că el ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul său curățire pentru păcatele noastre” (I Io. 4, 10). Încă și mai puternic trebuie să ne cuprindă sentimentele iubirii celei mai intime și recunoștinței celei mai vesele, dacă noi, și anume cu tot dreptul, vom referi în chip de tot personal la noi toate cele ce s'a sevârșit pentru toți, dacă vom privi binefacerea cea mare a răscumpărării așa, ca și cum ea s'ar fi implinit numai pe sama noastră, pe cum o exprimă acesta Apostolul în chip așa de simplu, și totuși așa de mișcătoriu: „Cu Christos împreună m'am restignit, éra vîez nu de acum eu, ci viează întru mine Christos; éra ce vîez acum în trup, prin credința Fiului lui Dumnezeu vîez, carele m'a iubit și s'a dat pe sine pentru mine” (Gal. 2, 20). Așa potă și trebuie să zică ori cine: Christos m'a iubit pe mine și pentru mine, pentru păcatele mele, din iubire față cu mine și-a jertfit sângele și viața; căci Mântuitorul pe muntele maslinilor și pe al căpăținei a avut pe fiesce care din noi înaintea ochilor și în inimă, pentru fiesce care din noi a pățimit și a murit, ca și cum fiesce care din noi ar fi fost singur în lume. Gândul acesta are să ne aprindă și să ne însuflețescă inima spre totă jertfa întru serviciul lui Dumnezeu.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Dacă arta se restrînge numai la pictură și la sculptură,” adause ea, „atunci adevărat că Israil nu are artiști.”

Se vedea bine, că ea făcu preste voea sa concesia asta. Ne vom aduce a minte, că ea se ținea de Saducei, de o sectă, care în contrast cu cea a Fariseilor nutria iubirea față de frumos, ori în ce formă ar fi fost îmbrăcat și ori de ce origine ar fi fost.

„Înse cel ce va să fie drept,” continuă ea, „acela nu-și va uita, că dibăciei mînilor

noștre îi pune stavilă legea: „Să nu-ți faciție chip cioplit nici asemănarea vre unui lucru, din câte sînt în cerii sus, și din câte sînt pe pământ jos.” Legea acesta cărturarii au estins-o neînțeleptese preste scopul și timpul ei. Apoi n'avem să uităm nici aceea, că cu mult mai înainte de ce Dedal a apărut în Atica și prin figurile sale cioplite în lemn a dat sculpturii o direcție nouă, cu mult mai

înainte de ce au fost cu puțință școlile din Corint și din Egina și triumfurile lor cele mai înalte în Pichilă și în Capitol, — cu mult mai înainte de perioada lui Dedal, zic, doi Israeliti, Veseleil și Aheliav, arhitecții și clăditorii celui dintâiu cort al mărturiei, și-au fost dobândit numele de a fi destri în tot felul de lucru și au fost împodobit scaunul milostivirii de-asupra sieriului legii cu doi cheruvimi. Ei au fost două statue din aur bătut, nu cioplită, cu formă pe jumătate omenescă și pe jumătate dumnezească. „Și erau amândoi cheruvimii întinzând aripile sale de-asupra, umbrind cu aripile sale preste milostivitoriul, și fețele lor una cătră alta, cătră milostivitoriul erau fețele cheruvimilor.“ Cine cutază a susține, că ei nu au fost frumoși? Ori cine ar pute, să nege, că acestea au fost statuele cele dintâiu?“

„O, acumă vęd, pentru ce ne-au întrecut Elinii,“ zise İuda, a cărui interes se deșteptase foarte tare. „Și sieriul legii? Blăstemați fie Vavilonenii, cei ce l-au nimicit!“

„Nu așa, İudo! Fii credincios! El nu a fost nimicit; el numai a dispărut, pentru că a fost ascuns într'un loc prea sigur în vre o peșteră a munților. Într'o zi. — așa susțin Hillel și Şammai amândoi, — într'o zi, când Domnul Dumnezeu ne va fi cu deosebire milostiv, — el se va regăsi și se va scöte la ivelă, și İsrail va sălta și va cânta înaintea lui ca în timpul cel vechiu, vechiu. Și cei ce vor vedé atunci fețele cheruvimilor de pe el, aceia măcar de ar fi vędut fața Minervei celei de fildis, în însuflețirea sa se vor arunca în pulvere înaintea geniului lui İsrail celui ce dormitase mi de ani.“

Mama se avântase la zelul și vioiciunea unui orator de specialitate. Ea făcu acum o pauză, pentru ca să se mai reculégă și să rețea firul istorisirii sale.

„Tu ești așa de bună și de dragă, mamă,“ zise İuda mulțămindu-i asemenea unui prunc, „și eü nici o dată nu mă voiü obosi a o zice această. Nici Şammai, nici Hillel n'ar fi putut, să grăescă așa de frumos ca tine. Acum érá sînt un fiü adevérat și credincios al lui İsrail.“

„Măgulitoriule!“ zise ea. „Tu' firesce că nu scii, că eü repet numai, ceea ce am auđit din gura lui Hillel, când el într'o zi în ființa mea de față combătuse pe un sofist roman.“

„Fie! Dar cordialitatea cuvintelor totuși e proprietatea ta.“

Ea în dată își redobîndi tötă rîvna, tötă seriozitatea.

„Unde m'am și oprit numai? Așa e! Eü pretinsese pe sama înaintașilor nostri dreptul de a fi creat statuele cele dintâiu. Dar arta sculpturii nici de cum nu e singura artă, İudo, pe cum de altă parte arta nici de cum nu e singura mărime. Eü imi închipuesc pe bărbații cei mari tot de una așa, cum ei în cete împărțite după națiuni pășesc prin vécuri; de-asupra lor sunete de trimbiță și flamure fâlfăitoare, și de-a drépta și de-a stînga lor ca privitori plini de reverință nenumératele némuri cele de la început. În vreme ce trec ei, se apropie Elinul. „În cöce!“ strigă el cu glas tare. „Elinul îți arată ție calea!“ Apoi replică Romanul: „Liniște! Locul, care fusese al vostru, acum e al nostru; noi v'am lăsat pe voi în pulvere în apoia noastră.“ Și tot timpul, — preste întreg șirul de marș in-

cepënd de la vechimea cea mai înaltă și până în viitoriul cel mai depărtat, — se revarsă o lumină, de care luptaci se lasă a fi conduși în presimțire nehotărită, — lumina revelațiunii! Și cine sînt purtătorii acestei lumini? Noi, İsrailul cel glorios! Da! Vechiul sânge iudeü! Cum elocotesce la cugetul acesta! De pe lumina această îi cunoșcem! De trei ori binecuvîntați sînteți voi, părinții nostri, voi ministri ai lui Dumnezeu și păzitori ai legăturii! Voi sînteți povățuitorii și cărmuitorii omenimii, ai viilor în tocmă ca și ai morților. Acolo e locul tēü, İudo! și măcar de ar fi fiesce care Roman un Cesar, tu totuși îți vei păzi locul acela!“

İuda era adânc mișcat.

„Nu te opri! Te rog!“ esclamă el. „Ceea ce iese din gura ta, mă însuflețesc ca o musică cerescă, ca o cântare triumfală. Aștept, să sosescă Miriam și femeile, cari săltând și cântând merg în urma ei.“

Ea vedea însuflețirea, ce se făcuse stăpân preste el, și de grab folosi dispoziția asta și continuă:

„Așa dar, fiul meu! Dacă poți, să ascuți cântarea cea cerescă a profetesei, atunci poți, să și faci aceea, despre ce îți grăii. Lasă-te a fi condus de fantasia ta și petreci așa zicënd lângă mine la marginea drumului, în vreme ce trec aleșii lui İsrail. Acuma vin ei, — mai întâiu patriarhii; apoi părinții vițelor. Parcă aud clopotele cămălelor lor și lărnuirea turmelor lor. Și cine e cel ce pășesc colo singur între cete? Un moșneag, înse ochii lui nu sînt turburați, puterea lui de viață încă nu e frântă. El a vędut față la față pe Domnul Dumnezeu. Ca eroü, poet, orator, legislator și profet mărimea lui e ca sórele de diminueță. Belșugul strălucirii lui întunecă ori ce altă lumină, chiar și lumina gloriei Cesarului celui mai mare. În urma lui vin judecătorii. Apoi împérații, — fiul lui İesse, eroü în luptă, cântăreț de cântece, cari sînt vecinice ca marea. Apoi, fiul lui, cel ce e mai mare de cât toți cei alalți împérați în înțelepciune și în bogăție, carele a făcut locuibilă pustia și pe planul ei a ridicat cetăți și într'aceea nu și-a uitat de İerusalim, pe care Domnul și-l a ales de reședință. Plécă-te mai adânc, fiul meu! Cei ce vin acumă, sînt singuri în felul lor, și cei mai de pe urmă. Fața lor e îndreptată spre ceriü, ea și cum ar auđi un glas din ceriü și l-ar asculta. Viața lor a fost plină de întristare și de amărăciune. Vesmintele lor răspândesc mirosul mormintului și al putrejuni. Ascultă dintre ei pe o femeie: „Cântați Domnului, că cu mărime s'a preamărit!“ Plécă-ți, plécă-ți fruntea în pulvere dinaintea lor! Ei au fost limbile lui Dumnezeu, servitorii lui Dumnezeu, privirilor lor le era deschis ceriul, ei au vędut în viitoriul cel mai depărtat, și cele ce s'au arătat ochilor lor, acelea le-au însemnat, și au lăsat scrierile sale, pentru ca timpul să le dovedescă. Împérați se ofiliau, când se apropiau ei, și popóre se cutremurau la auđul glasului lor. Elementele ascultau de porunca lor. În mâinile sale țineaü ei tot felul de bine și tot felul de pedepsă. Privesce la Tesviténul și la învătăcelul lui, la Eliseü! Privesce la jeluitoriul fiü al lui Elcia și la el, la profetul de lângă riul Chovar! Privesce la cei trei fiü ai lui İuda, cari au recusat a se închina idolului Vavilonenului, și la acela, care la

sărbătorea celor o sută de satrapii a rușinat așa de tare pe magi. Și din colo, — o, fiul meu! sărută din noü pulverea! — gîngășul fiü al lui Amoz, din gura căruia lumea a auđit prevestirea și promisia lui Mesia celui ce va să vină!“

În vreme ce ea rostise cuvintele acestea însuflețite, ventraiul ei se mișca repede. Ea acum îl plecă și întrebă cu glas încetinel:

„Ești obosit, fiul meu?“

„Nu,“ răspunse el, „eü ascultam la o nouă Cântare a cântărilor.“

Mama părea a nu fi auđit lauda această, căci ea avea încă tot înaintea ochilor scopul cuvintelor sale.

„Așa, pe cum putui, îți condusei pe dinaintea ochilor tēü, İudo al meu, pe bărbații nostri cei mari, — pe patriarhii, pe legislatorii, pe oștenii, pe cântăreții, pe profetii. Acum să cercăm pe eroii Romei. Pune față în față cu Moisi pe Cesar, cu David pe Tarcuniü, cu ori care din Macabei pe Sula, cu judecătorii pe cei mai buni dintre consuli, cu Solomon pe August, și ai sfârșit, căci aci ai gătat-o cu asemănările. Dar mai adu-ți a minte de profetii, de cei mai mari dintre bărbații cei mari.“

Ea surise cu dispreț.

„İértă! Eü imi adusei a minte de augurul, carele admoniase pe Caiü İulii mai înainte de İdurile lui Martie, și mi-l închipuii, cum cercă el în intestinele unui cocoș presemnele nefericirii, ce a pus stavilă planurilor stăpănuului lui. De la icöna această întörce-ți privirea spre colnicul de lângă drumul, ce duce la Samaria. Acolo veđi, cum șede İlie între trupurile fumegătore ale căpitanilor și ale ostașilor lor celor câte cincî zeci și aduce fiului lui Ahav a minte de mânia lui Dumnezeu. În sfârșit, İudo al meu! — de cum va e cuviincios a grăii ast fel, — cum să judecăm despre İehovah și despre Joe alt mintrea, dacă nu după faptele, cari le-au sevărșit ministrii lor în numele lor? Și ce privesce viitoriul tēü, — ea rosti cuvintele ceste din urmă rar și cu glas trémurătorii, — „ce privesce viitoriul tēü, fiul meu, — tu să servesci Domnului Dumnezeuului lui İsrail, érá nu Romei! Pe sama unui fiü al lui Avraam nu este glorie fără numai în serviciul Domnului: dar în acesta se cuprinde multă glorie!“

„N'am deci voe, să mă fac ostaș?“ întrebă İuda.

„De ce nu? Óre n'a numit Moisi pe Dumnezeu Domnul oștilor?“

Urmă tăcere adâncă. Nimica nu se mișca în chiliuța de pe coperiș.

„Ai concesiunea mea,“ zise mama în sfârșit, „de cum va vei să servesci numai lui Dumnezeu și nu Cesarilor.“

El era îndestulit cu condiția această și apoi se adânci pe încetul în somn. Mama se ridică, îi puse perina sub cap, întinse un covor preste el și-l sărută cu fragedime. Apoi se depărtă.

VI.

Evenimentul.

E adevérat, că omul cel bun încă are să möră în tocmă ca și cel rău. Dar noi ne aducem a minte de învățătura credinței noastre și zicem, după ce a murit: „Mörtea nu are nici o putere preste el; în ceriü el se va trezi la bucurii mai înalte.“ În tocmă așa e și în viață, când omul din un somn

sănătos se trezese spre conștiința repede a unei existențe fericite.

Când Iuda își deschise ochii, sora se înălțase deja sus de-asupra muntilor. Porumbii sbura în stoluri încete și încolo umplând aerul cu strălucirea scilpitore a penelor lor celor albe, și colo dincolo privirea lui se opri de templu, a cărui creste aurite scilpiau în azurul cerului. Dar acestea îi erau lucruri cunoscute, și el privi numai ca în trecut spre ele. Pe marginea divanului chiar lângă el ședea o fată, ce era abia de cincisprezece ani, și cânta cu acompaniarea unei nebel sau arfe, ce zăcea pe genunchii ei, și din care scotea ea sunetele cu multă grație. Spre ea se îndreptă Iuda ascultând. Cântarea ei avea cuvintele acestea:

„Dormi lin, dormi lin, iubitul meu
Pe apele somnului cele fără de valuri,
Visuri dulci să te alinteze.

Dormi lin, dormi lin, iubitul meu,
Cu mâinile sale cele pururea darnice
Să ți-le trimită Dumnezeu păcii.

Dormi lin, dormi lin, iubitul meu!
Alege-ți pe cel mai frumos, nu întârzia,
Din căta visurilor lui.

Alege și dormi lin, iubitul meu.
În scurt, în scurt nu vei mai pute alege,
Fără numai ca el — să povestescă de mine.“

Ea puse instrumentul la o parte, își puse mâinile în poldă și așteptă, să fie agrăită. Vom să folosim prilejul acesta, pentru ca să o privim și cu o cale să împărtășim câte va raporturi speciale ale familiei, cari cetitoriul are să le cunoască, dacă va să urmărească cu pricepere istorisirea, ce va urma.
(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut în Biblioteca pentru toți:

No. 86 *Ce povestesc pădurea* de Putlitz, o lucrare plină de poezie a unui scriitor german modern dintre cei mai iubiți.

No. 87 *Berberii-Hesperidele* de G. Buzoianu, o importantă lucrare asupra antichității.

No. 88-89 *Denisa* de Alex. Dumas-fiul, traducție de Dumitru Stănescu.

„Descrierea corpului omenesc și regule igienice“ e titlul unei broșuri de 89 pag. scrisă de *Iuliu Moșil*, profesor la Tîrgul-Jiū. Ne-am ținut de datorință a pomeni de apariția broșurei acesteia mai cu seamă pentru prețioasele regule igienice, ce le dă. Autorul a pregătit manualul, ca să fie o carte didactică pentru școlile primare, dar poate fi de mult folos și pentru privați. Descriind scheletul omului, adică sistemul osos, urmărește în dată regule pentru îngrijirea lui. Același lucru se face cu mușchii, sistemul nervos și mai departe. — Cărțica, pe lângă ea conține o sumă de ilustrații, cari lesnesc priceperea, e scrisă într-o românească limpede și ușoră și nu costă de cât 50 bani.

La tipografia seminarială se află de vânzare:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

Împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preavenatului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acesta nici un preot nu

poate, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat toate raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preotesc, din care să lipsescă această carte, în care se află toate cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Euchologiu

edițiunea a doua, revădută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariu frumos în **negru și roșu**. — Prețul nelegat fl. 2.80, era legat în piele tare fl. 3.80.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgierii, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăi de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Crologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Istoria universală bisericescă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Testamentul și Litterele fundamentale ale fericitului Arhiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș **Dr. Ioan Vancea de Buteasa**. Blaș 1892. Tipografia Seminarului gr. cat. din Blaș. Se află de vânzare la Administrația „Unirii“. Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Decretele Conciliului provincial al doilea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Decretele Conciliului provincial prim edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Îndreptariu

în cauza dărilor directe de stat, pentru oficiile parohiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagini, în cari se dau înviațiunile cele mai bune, cum au să purcedă oficiile parohiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de case, 2. a dării de câștig, 3. a dării după camete, 4. a dării supletore generale de venit, 5. a taxei de scutire dela miliție, 6. a dării de arme și de vînat și 7. comisiunile pentru aruncarea dărilor. — Prețului unei broșuri e 8 cr., expedită franco sub fașe 11 cr.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericii românești unite, studiu apologetic din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei“ și a dlui Nicolai Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericii unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul 70 cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul 1 fl. Ambele părți expedate franco 1 fl. 85 cr.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardel,
fazele lor în trecut și valoarea în prezente.

Studiu istorico-canonice de Dr. Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se poate procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blaș (Balázsfalva).

Posta Redacțiunii. Ond. Lazar Chirion
Ponor. Abonamentul trimis dto 11/10. 96 este pe 1896.
Restanță nu e nimic.

Editor și redactor răspunzător:

Dr. Victor Szmigelski.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrierul am onore a aduce la cunoștința On. Public din loc și jur, că era mi-am restabilit magazinul meu de lemne bine asortat la casa-mi proprie, și servesc pe lângă prețurile cele mai moderate materialul cel mai bun.

Templărie.

Primesc tot felul de lucrări de mésar pentru edificii, pe cum și strane de biserică și mobilieruri de școli, despre cari la cerere servesc cu preliminar.

Entreprise de pompe funebre.

La casuri de mörte recomand aședămintul meu de înmormintare bogat asortat, în care toate obiectele, atât cele mai de rind, cât și cele mai fine se pot căpeta cu prețurile cele mai ieftine. — Sieriuri de metal, ce se închid hermetice, din primele fabrici. — Sieriuri de brad și stejar din lucrătoreamă proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătiri în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă

Ștefan Oltean

templar.